

Hij strijdt voor een meer plechtige dienst in de synagoge en stelt in 1857 een reglement van 51 artikelen op. Aan de reformistische viering van de bar mitswa maakt hij een einde en hij geeft deze een meer Joods karakter.

Op sociaal gebied zien we hem vanaf 1857 als bestuurslid van het weeshuis. In 1854 beveelt hij steun aan voor een inzameling voor de geloofsgenoten in het Heilige Land.

Voor zover we konden nagaan, heeft hij niets gepubliceerd. Als in 1869 een eerste uitgave verschijnt van het tijdschrift van de Vereniging ter Beoefening van Joodsche Wetenschappen te Rotterdam, behoort hij niet tot de medewerkers. Men zou kunnen menen, dat het pseudo-wetenschappelijke werk van Moscoviter⁶⁾ en Borstel, die van 1856 secretaris en adjunct-secretaris waren, hem de lust tot wetenschappelijk werk benamen. Maar het tijdschrift distantieerde zich duidelijk van deze beide heren en derhalve had men populair-wetenschappelijke bijdragen van de Opperrabbijn mogen verwachten. Is de oorzaak misschien zijn psychische onrust, zijn nerveuze gespannenheid, die steeds duidelijker blijkt uit zijn brieven en uit zijn optreden?

Om een indruk van de psychische gesteldheid van deze Opperrabbijn te krijgen, legden we twee brieven ter beoordeling volgens zijn handschrift voor aan de grafoloog, de heer W. Verschoor. Deze merkte op naar aanleiding van een brief van 1850: „een grote mate van gevoeligheid, sterke zin voor detail, soms wat overdreven; grote behoefte aan waardering; in vele opzichten zeer nauwkeurig en voorzichtig, deed alles met zekere nadrukkelijkheid. Nerveuze gespannenheid, had veel zelfbeheersing, maar dit kostte hem moeite. Zeer afhankelijk van de genegenheid van zijn omgeving.”

Daarnaast toonden we een brief van 1870: „voelt zich aan alle kanten bedreigd, de grond onder de voeten wankelen. Zeer achterdochtig. Alles is tegen hem gericht, alles wordt verkeerd bedoeld. 't Is een uitgesproken nerveuze man geworden, beheersing sterk verminderd. Voelt zich miskend, is verontwaardigd, geen rustig bezinnen meer, kan slechts emotioneel reageren, neurotisch geworden, hij kan niet meer tegen de moeilijkheden op”.

Wat ons opvalt, is de stroeve samenwerking tussen geestelijk en wereldlijk gezag in de kleine Joodse gemeenschap. Alles ging vreselijk formalistisch, per brief of in een officiële vergadering, nooit eens een gemoedelijk praatje, een even bij elkaar binnenlo-